

MAARJAMAA

EESTI KATOLIIKLASTE RINGKIRI

Nr. 3

I aastakäik

Toomapäeval 1961

Aga neil päevil sündis, et sõna keiser Augustusest välja läks, et kõik maailm pidi üles kirjutatud saama. Seesama esimene üleskirjutamine sündis, kui Kvirinus Süüriamaa valitseja oli. Ning kõik läksid ennast laskma üles kirjutada, igaüks oma linna.

Siis läks ka Joosep Kalileamaalt Naatsareti linnast üleest Juudamaale Taaveti linna, mis kutsutakse Betlemmaks, sellepärast et tema oli Taaveti kojast ja soost, et tema ennast pidi laskma üles kirjutada Maria, oma kihlatud naisega, kes oli käima peal.

Aga see sündis, kui nemad seal olid, tuli aeg, et tema pidi lapse saama: ning tema sai oma esimese Poja ja mähkis Tema mähkmeisse ja pani Tema maha sõime, sest neil ei olnud muud aset majas.

Ning säälsamas väljal olid karjased ôitsil ja hoidsid öösi oma karja. Ja vaata, Issanda ingel seisis nende juures ja Issanda au paistis nende ümber ja nemad kartsid väga. Ning ingel ütles nende vastu: ärge kartke! Sest vaata, mina kuulutan teile suurt rõõmu, mis kõigele rahvale peab saama; sest teile on täna Õnnistegija sündinud, kes on Kristus Issand, Taaveti linnas. Ning see olgu teile täheks: teie leiate lapse mähkmeisse mähitud ja sõimes magamas.

Ja sedamaid oli inglisa taeva sõjaväe hulk; need kiitsid Jumalat ja ütlesid: Au olgu Jumalale üleval kõrges ja maa peal rahu, inimestel hea meel!

Ning see sündis, kui inglid neilt said taeva läinud, ütlesid karjased teineteise vastu: Läki nüüd Petlemma ja vaadake seda sündinud asja, mis meile Issand on teada andnud. Ning nemad läksid rutusti ja leidsid Maria ja Joosepi ja Lapsukese sõimes magamas. Aga kui nemad seda said näinud, laotasid nemad selle sõna laiali mis neile sest Lapsest oli räägitud. Ja kes seda kuulsid, panid seda imeks, mis karjased neile olid ütelnud.

Aga Maria pidas kõik need sõnad meeles ning mõtles nende peale oma südames. Ning kui kaheksa päeva täis said, et Laps pidi ümber lõigatama, pandi temale nimi JEESUS, mis inglisi oli pandud enne kui Tema emahusse sai. Ning kui tema puhastamise päevad Moosese käsu järele kätte tulid, viisid nad Tema Jerusalemma, et nemad pidid Teda Issanda ette seadma, nõnda kui Issanda käsus on kirjutatud: iga poeglaps, kes ema esimene laps on, peab Issandale pühaks kutsutama, ja et nemad pidid ohvri andma seda mööda, kuidas Issanda käsus on üteldud: üks paar turteltuvikesi ehk kaks noort tuvikest.

Ja vaata, üks inimene oli Jeruusalemas nimega Simeon, ning seesama inimene oli vana ja jumalakartlik ja ootas Iisraeli Rõõmu ja Püha Vaim oli tema sees. Ning tema oli sõna saanud Pühast Vaimust, et tema ei pidanud mitte enne surma nägema kui tema pidi Issanda Kristust saama näinud. Ning tema tuli Vaimu ajamise läbi Jumala kotta ja kui vanemad lapsukest Jeesust Jumala kotta tõid, et nemad Tema pärast pidid Käsu kombe järele tegema, siis võttis tema Teda oma käte peale ja kiitis Jumalat ja ütles:

Issand, nüüd lased Sina oma sulase rahu ära minna,
nõnda kui Sina oled rääkinud;
ses minu silmad on Sinu Õnnistegijat näinud,
keda Sina oled valmistanud kõigele rahvale,
valguseks paistma paganaile
ja Sinu Iisraeli rahva kiituseks!

Ning Joosep ja Tema ema panid seda imeks, mis Temast räägiti. Ning Simeon õnnistas neid ja ütles Maria, Tema ema vastu: Vaata, seesinane pannakse langemiseks ja ülestõusmiseks mitmele Iisraelis, ja täheks, kelle vastu räägitakse. Ja sinu oma hinge läbi peab mõök tungima, et mitme südame mõtted avalikuks saaksid.

Ja üks emand Anna, kes prohvet oli, Vanueli tütar Aseri soost : tema oli väga vana ja oli oma mehega seitse aastat elanud pärast neitsipõlve, ning oli ligi kaheksakümmend neli aastat lesk ; see ei tulnud iial ära Jumala ko-
jast, teenis Jumalat paastumise ja palumisega ööd ning päevad. Seesama tuli ka sinna juure selsamal tunnil, kiitis Issandat ja rääkis Temast kõigile, kes äralunastamist Jeruusalemas ootasid.

Aga kui Jeesus oli sündinud Petlemmas Juudamaal kuninga Herodese ajal, vaat' siis tulid targad Hommikumaalt Jerusalemma ja ütlesid : Kus on see sündinud Juuda laste kuningas? Sest meie oleme Tema tähte näinud Hommikumaal ja oleme tulnud Teda paluma.

Aga kui kuningas Herodes seda kuulis, ehmatas tema väga ära ja temaga kogu Jeruusalem. Ja ta kogus kokku kõik ülemad preestrid ja kirjatundjad rahva seast ja küsis neilt, kus Kristus pidi ilmale sündima. Aga nemad ütlesid temale : Petlemmas Juudamaal ; sest nõnda on prohvetite läbi kirju-
tatud :

Ja sina, Petlem Juudamaal
ei ole milgi kombel vähem Juuda vürstide seas.
Sest sinust peab välja tulema Valitseja
kes minu Iisraeli rahvast peab kaitsma.

Siis kutsus Herodes salaja need targad ja küsis kõikepidi seda aega, mil-
lal täht oli paistnud, ning läkitas nemad Petlemma ja ütles : Minge kuulake hästi seda lapsukest järgi ja kui teie tema leiate, siis kuulutage mulle, et mina ka tulen teda paluma. Aga kui nemad said kuningat kuulanud, läksid nemad ära ja vaata, täht, mis nemad Hommikumaal olid näinud käis nende eel, kuni tema tuli ja seisis kohe seal üleval kus Lapsukene oli. Aga kui nemad tähte nägid, said nemad väga rõõmsaks ja läksid sinna kotta ja leidsid Lapsukese Maria, Tema emaga ja langesid maha ja palusid Teda ning avasid oma vara ja kinkisid Temale kulda, viirukit ja mürri. Ning et Jumal neile käskis unes, et nemad mitte ei pidanud Herodese juure tagasi minema, läksid nemad kõrvale teist teed oma macle.

Aga kui nemad said kõrvale läinud, vaata, siis näitas ennast Issanda Ingel unes Joosepile ja ütles : Tõuse üles, võta Lapsuke ning Tema ema ja põ-
gene Egiptusemaale ja ole seal, kuni mina sulle ütlen : sest Herodes otsib Last ära hukata. Aga tema tõusis üles, võttis Lapse ja Tema ema öösel ja põgenes Egiptusemaale.

Käesolev on ainult väga vähestes kohtades silutud väljavõte 1715. a. ilmunud Uuest Testa-
mendist. — Ettelugemisel võiks Jõuluõhtul võtta ka ainult esimese poole ning teise (samuti
jõulupuu all, enne selle mahavõtmist) Kolmekuningapäevaks jätta.

EESTLASED PUHA ISA JUURES

Esmaspäeval, 11. jõulukuu päeval, võimaldas meie Püha Isa eriaudientsi kahele Roomas viibinud « Maarjamaa » toimetuse liikmele. See on järjekordseks tõenduseks sellest isalikust huvist, mis meie Pühal Isal on ka väikeste rahvaste vastu.

Kristlikud ja paganlikud Jõulud

Jõudke jõudke jõulukesed,
niki-näki-näärikesed!
Saaksid lapsed saia süüa,
vanad mehed õlut juua,
vanad naised trilli-tralli
poisid põhkus puperdada.

Rahvasuust

Kahe suure müsteeriumi — Sõna lihakssaamise ja surnuist ülestõusmise järgi orienteerub kogu kirikuaasta, mis tahab meid aidata, neid inimliku olemasolu tulipunkte aasta-aastalt ikka paremini mõista.

Evangeelium Lunastaja sündimisest kesköisel jumalateenistusel on kristliku arusaamise järgi alati Jõulupüha oluline osa olnud. Kuid näeme — täna nagu muistegi — et paljud, kes end kristlasteks peavad, hoopis vähemaga rahul on. Leiame küllalt perekondi, kus kuuse ehtimine, kingitused ja verivorst on jäägitult välja tõrjunud jõululaulu, palve ja jumalasaõna Pühal Öhtul.

Jumalast võõrdumine ei tule igakord üleöö; selle eel käib tavaliselt hooletus palve ja usulise edasipüüdmise asjus. Siis tuleb aeg, kus küll veel väliseid, isadelt päritud kristlikke kombeid täidetakse, kuid juba ilma veendumuse ja vaimustusega. Kuni see tühi kest lõpuks mõne juhusliku hoobikese läbi põrmuks puruneb.

Küsigem täna kõigepealt iseeneselt: mis tähendavad Jõulud minule? Kas on jõuluõine kirikutee, laul ja palve küünlavalgel mulle sisemiseks vajaduseks? Või ainult harjumuseks? Või juba ammu häbenemise põhjuseks «moodsamate» naabrite ees?

Kui asi peaks nii olema, alakem uuesti kristlike jõuludega oma perekondlikus ringis — päris otsast peale.

Ilusaid ja sügava tähendusega jõulukombeid on palju ning iga perekond võib oma tarbeks valida, mis talle kõige enam sobib. Kuid üks neist ei tohiks üheski kodus puududa: jõluevangeelium, mille perekonnapea kõigi seistest ette loeb.

Et vastav tekst kellelgi ei puuduks, pidasime sobivaks, Rõõmusõnumi Kristuse sündimisest meie jõulunumbris niisugusel kujul ära tuua, et see sobiks ettelugemiseks. Loodame, et paljudel sellest rõõmu on.

Avedis - laul

Armeenlased, kes esimese rahvana ristisu oma rahvususuks kuulutasid, on truult meeles pidanud mõnegi esiisade kristliku kombe, mis praeguste eluolude tõttu ei ole kahjaks enam tarvitusel. Üks neist on nn. Avedis-laul.

Enne pagulusoega — siis kui tagakiusamised, tapmised ja küüditamised veel polnud jõudnud rahvast laiali ajada, põimused usulised traditsioonid iseenesest mõistetavalt armeenlaste isiklikku ja ühiskondlikku ellu.

Jõuludki olid mitte ainult perekonna, vaid kogu rahva pühad. Jõuluõhtul kogunesid noored, et laulda Jumalale tänu- ja kiidulaulu. Koor käis terve linna või küla läbi, peatus iga maja ees ja kuulutas seal Önnistegija sündimist. Tasuks rõõmusõnumi eest ulatati akendest kingitusi.

Järgmisel hommikul ilmus veel teinegi lauljatesalgake elanikke jõuluteenistusele kutsuma. Jälle peatuti iga maja ees ja mängiti või lauldi, et keegi ei unustaks, õigel ajal kirikusse minna!

Laulu Jõululapse auks nimetatakse Avedis-lauluks. Sõna «Avedis» tähendab rõõmusõnumit ja seda korratakse iga värsi lõpus. Laul on väga pikk: sellest pidi ju jätkuma tundideks! Anname sellest siin ainult ühe katkendi.

**Täna on meil Jõulupüha — avedis!
Taeva ilmutuse püha —
Päikesena õigus hele —
ilmund inimlastele —**

**Püha Neitsi rikkumatu —
ilmal toonud Surematu —
lapse, kes meil Kuningaks —
Tulid inglid taevast alas —
meiega koos õnnistamas —
surematut Kuningat —**

**Põrgu hirmus värisemas —
kuradid kõik kurvastamas —
Päev on kurja tummaks teinud —
Eeva soole rõõmu toonud — avedis!**

* *

Ununematu jõulumälestus

Kord aastas, kui õhk heliseb jõululauludest ja evangeeliumi arhailised sõnad manavad silme ette pildi jõululapsest madonna süles, suunduvad pea igaühe pilgud korraks läbi küünaldesära minevikku. Me elame taas üle mitte ainult lapsepõlve helle mälestusi, vaid me silme ette kerkib teisigi pilte möödunud päevade albumist — kõikidest neist hetkeist, mis leidnud jääva paiga meie südame aaretekambris. Nagu üks ammuelanud kirikuisadest, püha lisak Süüriast, nii lõpmata ilusti ütleb: «Ava oma südame aaretekamber, siis avanevad sulle ka paradiisi aarded. Sest tee nii õnnele kui ka paradiisi viib läbi ühe ja sama värava — läbi inimsüdame...».

Igal jõulul ma elan uuesti üle üht mälestushetke oma südame aaretekambrist!
Mulle meenuvad jõulupäevad aastal 1944!!!

* * *

Pikki kuid, täis hingelist ängistust, kaotusevalu ja tumedat, südant närivat teadmatus oma naise ja pisipojakese pärast, olid jäänud selja taha. Seal ootamatult, nagu ime läbi, avastasime, et olime siiski lõpuks jõudnud ühele ja samale poolele. Küll võõrsil ja paguluses, ning eriteedel rändamas, kuid ometi rõõmu ja erutust toova võimalusega: saada jälle kord kokku!

Jõuludeks avaneski uus ime. Sain lühikese puhkusloa sõiduks «koju». Endastmõista, et see oli kõle ja külm põgeniku ulualune. Kuid teadmine, et seal olid armsad kes mind ootasid, tegid selle igatsustepaigaks, mille poole ruttasid rõõmuärevad mõtted miljon korda kiiremalt kui läbi talvise öömaastiku mürisev rong!

* * *

Madal ja leige jõululaupäevane päike valgustas värsket lumega kaetud ja mahedalt voogavat künklikku maastikku, kui astusin rongilt oma sihtjaamas, vaikeses ja sõjast unustatud maakolkas kuskil Sudeedimaal.

Kõik ümber oli otse pidulikult kristallpuhas, karge, valge ja hõbehall...

Kuid tee «koju» — mõned head kilomeetrid jaamast — oli võõras, ja ma pidin paaril korral küsima juhatust. Astusin ja astusin. Nautisin looduse ilu ja südame rõõmu.

Oli peaaegu kummaline tunne, et ajal, kus oled koduta ja kodumaata, kui ümber ringi rulluvad koomale sõjarinded ja aina tumedam teadmatus laskub nagu must pilv tuleviku horisondi kohale, — et siis võid tunda, nagu poleks maailmas üldse enam midagi halba, kurja ja masendavat. Et võid elada nii täielikult vaid ühele mõttele — jällenägemisrõõmule!

* * *

Lumine jalgrada, mis suurest teest eraldus, tõusis järsult otse märke ja lõikas nõnda tee lühemaks. Teiselpool kõrge ja sügavroheline okasmetsaga kaetud mäe asus küla — ja mu sihtpaik.

Ülalt avanes võrratult kaunis vaade lumiste orgude, sinitumedate metsade, ja kumerate mäekuplite vahele ning orgude sülle peidetud asulate üle.

Sai veel kõndida veidi maad läbi metsa ülesmäe, kui, selle kõrgemale harjale jõudes, rada kaheks hargnes. Üks hakkas laskuma järsult otse alla, läbi kõrge metsalahu teravitava valgekatuselise ja suitsuniitidega asula poole (eeldustekohaselt «minu kodu»), kuna teine lookles kerge kallakuga kaugemale varjava metsa rüppe.

Ning just seal ülevat ootas mind mu elu imelisemaid elamushetki!

* * *

Otse teeveerel, jalgradade hargnemispaigalt sammuke lumme, seisis krobedakoorelise põlise männi tüve külge kinnitatult Jumalaema kuju. Halli kivisse raiutud, võrdlemisi tahumatu, ja ilmselt paljude aastate eest tundmatu kunstniku-talupoja kätest tulnud, seisis see samuti männi tüvele kinnitatud saleda kõrge puust risti all. Kuju toetus väikestele pedestaalile. Maria jalge ees oli kunagi suvel ja kellegi tundmatuist kätest punutud, närtsinud lillepärijake ...

Siin polekski tarvis lisada, et ma seisatusin, sest ma olin alati tundnud kummalist külgetõmbavust Neitsi Maarja müsteeriumile. Kuid seekord, tolles ümbruses ja olukorras mõjus kogu pilt kuidagi seletamatult nukralt ja eluliselt, ning tekitas imelisi tundeid.

Kuidagi kummaliselt kurvalt näisid vaatavat Maarja silmad... Mingit seletamatut elu ja hingust näis õhkuvat sellest metsa ja lume üksindusest ümbritsetud primitiivsest madonna kujust... Või tuli see äkki ärganud tuule puhangust metsa ladvus, mis raputas oksilt üksikuid lumekristalle? Ja vaata, need langesid tasa ja liueldes, nagu oleks kellegi nägemata käed puistanud neid otse sinisest taevast...

Üksikud helbed langesid Maarja juustele, näole, palves kätele!! ... Langesid ja sulasid ...veeredes veepisaradena närtsinud õitele. Just nagu oleks külm kivi endas peitnud müstilise, tuikava elu, ja nagu oleksid need olnud soojad pisarad elavatest silmadest, valatud sõnatus valus.

* * *

See lugu tundub vast nii lihtlabane, peaaegu naiivne, et tekib küsimus, milleks seda kõike jutustan. Kuid mulle see oli tol korral ja on jäänud unustamata elamuseks. Tundsin end hetkeliselt haaratud sõnul seletamata nukrusest, kahjust, kaastundest, ent ülekõige ometi imelisest rahust, lohutusest ja lootusest, julgusest, minna vastu kõigele, mis ees ootamas...

Selline oli minu tookordne jõuluelamus. See oli elamus, mis sai üheks otsustavaks momendiks elus, mil pilk ulatus sügavamale elu müsteeriumi mõistatuslikkusesse, niihästi imetluses, kui ka janunevas küsimises.

Ego

Armastusel on ainult üks sõna, ja ka siis, kui teda vahetpidamata korratakse, ei kordu ta tegelikult kunagi.

Lacordaire

Kui süda on tühi ja mõte unine....

Kristlikud kombed ning traditsioonid on kasvanud Vahemere kallastel, ja neis on nii mõndagi, mis minu põhjamaalase hing senini veel seedinud pole. Kas või näiteks see ladina kirikus nii läbilõõnud roosikrantsi palvetamine. Selle õigustamiseks on muidugi teoloogiliselt tarku ja ka poeetiliselt mõjuvaid seletusi, aga neist ei ole mulle kunagi jatkunud.

Ave Maria ise on ju ilus palve, mille sõnade üle annaks kaua järele mõtelda, aga kui teda kümnete kaupa maha vuristada, siis ei saaks mõte nagu kuskile pidama jääda, ja tegelikult poleks see siis muud kui tühi sõnademulin, millel Önnistegija enda ütluse järgi puudubi igasugune vaimne väärtus.

Aga kas palve peab alati ilmtingimata mõtlemise või meditatsiooniga seotud olema? Kas ta saabki seda alati olla?

Mõnikord on palvetamine ju imekerge, tuleb nagu iseenesest. Süda ja vaim pöörduvad Jumala poole, ilma et tarvis oleks, sellest mingit probleemi teha.

Siis aga on päevi, ja isegi nädalaid, mil hing muutub kuidagi tuimaks. Mõte ka ei liigu, ja südameski nagu valitseks tühjus. Ei ole midagi ütelda, ega midagi küsida. Ega tahtmist palvetada. Fantaasia ka, kas magab täiesti, või uitab ühelt esemelt teisele ega jää ühegi teema juurde püsima.

Mida siis ometi teha, kui enam palvetada ei oska? Kas jätta kõik sinnapaika ja oodata paremaid aegu? Aga Pühakiri ütleb selge sõnaga «Valvake ja palvetage, et te kiusatusse ei lange ...» Valvake ja palvetage, alati, — ka siis, kui selleks tuju pole.

Kuna mul on palvevormelitega raske läbi saada, olen mitu korda maadelnud nende küsimustega. Ja siis viimaks ometi haaranud kinni neist igapäevastest, nagu ära-leierdatud ja ebaisiklikest tekstidest, millega ma varem midagi ei osanud peale hakata. Olen kõva häälega psalme lugenud, ja viimases kimbatuses palvekee helmeid veeretanud. Ja siis, ühel eriti lootusetult tuhnil silmapilgul, valgus neisse mehaanilistesse sõnadesse äkki mõte, mille kaudu võis kerkida hingest jälle isiklik elav palve:

Püha Maria, Jumala Ema, palu meie, patuste, eest (ja minu eest eriti sellepärast, et ma praegu ise palvetada ei oska) nüüd (et see vaimne inertsus minust läheks) ja meie surmatunnil (Suure Tundmatu ees, kui kõik meie olemuses pahupidi pööratakse, ja palvetamine juba füüsilistel põhjustel enam võimalik ei ole). Amen.

F. I.